

Міністерство освіти і науки України

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Навчально-науковий юридичний інститут

Ю.В. Кернякевич-Танасійчук

ПРАКТИКУМ ПІДГОТОВКИ СУДОВИХ РІШЕНЬ

*Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять
студентів денної та заочної форм навчання*

Івано-Франківськ, 2023

Затверджено на засіданні кафедри судочинства (протокол № 1 від 28 серпня 2023 року).

Схвалено на засіданні науково-методичної ради навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 28 серпня 2023 року)

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 29 серпня 2023 року)

Рецензенти:

Ю. І. Микитин – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

О. Я. Кузьмич – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри судочинства навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Кернякевич-Танасійчук Ю.В. Практикум підготовки судових рішень: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять студентів денної та заочної форм навчання. Івано-Франківськ: Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. 61 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначені для підготовки до семінарських занять з навчальної дисципліни «Практикум підготовки судових рішень», а також для підготовки до здачі іспиту. У методичних вказівках викладені: завдання до семінарських занять, які включають короткі методичні рекомендації, що полегшать підготовку до занять, переліки питань, які виносяться на обговорення на занятті, практичних завдань. До кожної теми поданий перелік літератури та перелік нормативно-правових актів, які регулюють відповідний вид відносин станом на 1 серпня 2023 року.

Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

© Кернякевич-Танасійчук Ю.В., 2023

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
СТРУКТУРА І ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАКТИКУМ ПІДГОТОВКИ СУДОВИХ РІШЕНЬ».....	6
СЕМІНАРСЬКІ (ПРАКТИЧНІ) ЗАНЯТТЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ.....	8
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1	
Тема. Поняття та правова природа судового рішення.....	8
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2	
Тема. Якісні характеристики судового рішення та їх основні критерії.....	13
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3	
Тема. Підготовка до написання судового рішення.....	18
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ 4-5	
Тема. Судове рішення у цивільному процесі.....	23
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ 6-7	
Тема. Судове рішення у кримінальному судочинстві.....	28
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 8	
Тема. Судове рішення в адміністративному судочинстві.....	32
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 9	
Тема. Судове рішення в господарському судочинстві.....	37
СЕМІНАРСЬКІ (ПРАКТИЧНІ) ЗАНЯТТЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ.....	42
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1	
Тема. Поняття та правова природа судового рішення.....	42
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2	
Тема. Підготовка до написання судового рішення.....	47
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ 3	
Тема. Судове рішення у цивільному процесі.....	52
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ 4	
Тема. Судове рішення у кримінальному судочинстві.....	57

ВСТУП

Основною формою реалізації повноважень судової влади є судові рішення, яке ухвалюється іменем України. Саме тому рівень професійності та доброчесності суддів, що втілюється у прийнятих ними рішеннях, повинен відповідати високим людським стандартам.

Судові рішення повинні бути не лише законні, обґрунтовані та належно мотивовані, а й справедливі за своїм змістом і зрозумілі для адресатів за формою викладення. У різних процесуальних кодексах містяться вимоги до структури та наповнення судового рішення, однак виклад тексту кожен суддя подає у властивій їй/йому манері. Це нормально. Не нормально, коли текст рясніє граматичними помилками, перенасичений правовою лексикою, не містить оцінки всіх наданих прийнятих чи відкинутих доказів, ігнорує правові аргументи за фактами справи або взагалі ґрунтується на суперечливих висновках. Таке рішення важко зрозуміти сторонам, які не мають юридичної освіти, воно може дратувати апеляційних суддів і взагалі не додає поваги до судової системи.

Тому вивчення навчальної дисципліни «Практикум підготовки судових рішень» має важливе прикладне значення, сприяє формування розуміння у здобувачів освіти місця судового рішення у механізмі судового захисту прав людини, а також виробленню навичок написання якісних судових рішень з огляду на особливості різних видів (форм) судочинства.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Практикум підготовки судових рішень» є розкриття змісту основних положень інституту судового рішення, вимог щодо змісту та структури, особливостей їх написання при провадженні різних видів (форм) судочинства.

Основними цілями вивчення дисципліни «Практикум підготовки судових рішень» є формування у студентів правового світогляду та мислення, оволодіння студентами сучасними знаннями з метою формування і розвитку їх професійної компетенції у сфері написання судових рішень, отримання

необхідного обсягу теоретичних правових знань, набуття практичних навиків правозастосування, складення процесуальних документів – окремих видів судових рішень, оволодіння достатнім рівнем правової культури і правосвідомості для забезпечення прав, свобод та інтересів суб'єктів правовідносин у сфері провадження окремих видів (форм) судочинства.

СТРУКТУРА І ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАКТИКУМ ПІДГОТОВКИ СУДОВИХ РІШЕНЬ»

Тема 1. Поняття та правова природа судового рішення.

Судове рішення: багатоаспектний характер. Мета та основні цілі судового рішення. Адресати судового рішення. Класифікація судових рішень у різних видах (формах) судочинства.

Тема 2. Якісні характеристики судового рішення та їх основні критерії.

Вимоги, яким має відповідати судове рішення як акт правосуддя. Вимоги до судового рішення як до процесуального документу. Міжнародні стандарти, що регламентують питання забезпечення законності, обґрунтованості та справедливості судового рішення.

Тема 3. Підготовка до написання судового рішення.

Збір інформації. Побудова аргументів та мотивування позиції суду. Стиль рішення. Специфіка написання судових рішень у різних категоріях справ.

Тема 4. Судове рішення у цивільному процесі.

Матеріально-правова та процесуально-правова класифікація судових рішень у цивільному судочинстві. Структура та зміст рішення суду. Заочне рішення суду та його особливості. Судовий наказ як різновид судового рішення. Структура, зміст та процесуально-документальне оформлення ухвал у цивільному судочинстві. Усунення недоліків судового рішення судом, що його ухвалив.

Тема 5. Судове рішення у кримінальному судочинстві.

Види судових рішень у кримінальному процесі. Структура та зміст обвинувального і виправдувального вироків, особливості їх викладення. Окрема думка судді. Структура, зміст та процесуальне оформлення ухвали суду. Ухвала слідчого судді як особлива форма судового рішення. Усунення недоліків судового рішення судом, що його ухвалив.

Тема 6. Судове рішення в адміністративному судочинстві.

Поняття, ознаки та види судових рішень в адміністративних справах. Порядок ухвалення судових рішень та вимоги, що ставляться до них. Зміст судового рішення. Проголошення та роз'яснення судового рішення. Структура, зміст та процесуально-документальне оформлення ухвал в адміністративному судочинстві. Усунення недоліків судового рішення судом, що його ухвалив.

Тема 7. Судове рішення в господарському судочинстві.

Види судових рішень та їх значення. Порядок ухвалення судових рішень. Вимоги, що пред'являються до судових рішень. Зміст судового рішення. Законна сила судового рішення. Усунення недоліків винесеного рішення. Ухвали господарського суду.

СЕМІНАРСЬКІ (ПРАКТИЧНІ) ЗАНЯТТЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1 (2 год.)

Поняття та правова природа судового рішення.

Перелік питань, які виносяться на обговорення:

1. Судове рішення: багатоаспектний характер.
2. Мета та основні цілі судового рішення.
3. Адресати судового рішення.
4. Класифікація судових рішень у різних видах (формах) судочинства.

Судове рішення як акт правосуддя, будучи одним з найголовніших інститутів усіх без винятку процесуальних галузей права характеризується багатогранною правовою природою та широким змістом. Крім питань змісту, мети та основних цілей судового рішення, студенти повинні з'ясувати коло адресатів судового рішення, а також здійснити класифікацію судових рішень у різних видах (формах) судочинства.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте багатоаспектний характер судового рішення.
2. Встановіть співвідношення між «рішенням суду» та «судовим рішенням».
3. Перелічіть критерії для класифікації судових рішень.
4. Назвіть адресатів судового рішення.

Практичні завдання:

1. Встановити співвідношення між поняттями «судове рішення», «рішення суду», «вирок», «постанова», «ухвала»?

2. Перелічити, закріплені у Конституції України та процесуальних кодексах України статті, у тексті яких вживається термін «судове рішення», «рішення суду».

3. Схематично зобразити суб'єктів ухвалення судових рішень та адресатів судового рішення.

4. Проаналізувати, чим відрізняються два фрагменти. Який з них більше відповідає очікуванням сторони і чому?

<p>Позивач посилається на незаконність постанови про накладення на нього штрафу за невиконання вимог державного виконавця, оскільки вона не затверджена начальником органу державної виконавчої служби.</p> <p>У ст. 19 Закону України «Про виконавче провадження» встановлено вимоги до виконавчого документа. Зазначеною статтею також передбачено, що законом можуть бути встановлені інші додаткові вимоги до виконавчих документів.</p> <p>Разом з цим, ст. 19 Закону України «Про виконавче провадження» не передбачає, що постанова про накладення штрафу повинна бути затверджена на-</p>	<p>Позивач посилається на незаконність постанови про накладення на нього штрафу за невиконання вимог державного виконавця, оскільки вона не затверджена начальником органу державної виконавчої служби.</p> <p>Суд погоджується з позивачем, що така вимога встановлена законодавством, а саме – Додатком №24 до Інструкції про проведення виконавчих дій, затвердженої Наказом Міністерства юстиції України. Водночас постанова державного виконавця про накладення штрафу є виконавчим документом. Вимоги до виконавчих документів містить ст. 19 Закону України</p>
---	---

<p>чальником органу державної виконавчої служби, це передбачено лише Додатком №24 до Інструкції про проведення виконавчих дій, затвердженої Наказом Міністерства юстиції України, який є підзаконним нормативно-правовим актом, у зв'язку з чим судом до уваги не може бути узятим.</p>	<p>«Про виконавче провадження», але вона не передбачає необхідності затвердження постанови керівником органу. Згідно із зазначеною статтею, інші додаткові вимоги до виконавчих документів можуть бути встановлені законом.</p> <p>Закон не містить вимог щодо затвердження постанови державного виконавця про накладення штрафу керівником відповідного органу, а Інструкція про проведення виконавчих дій є підзаконним нормативно-правовим актом. Тому суд не може взяти до уваги аргумент позивача, оскільки застосування підзаконного правового акта у цій ситуації привело б до порушення закону, що має вищу юридичну силу порівняно з підзаконним актом.</p>
---	--

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I. Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 12.06.2023).

2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 29.05.2023 р).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 29.05.2023 р).
4. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 01.06.2023 р). ня: 28.05.2023 р).
5. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 02.06.2023 р).
6. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 12.06.2023).

II. Підручники та навчальні посібники:

1. Куйбіда Р., Сироїд О. ПОСІБНИК ІЗ НАПИСАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ. К.: 2016. 226 с.
2. Посібник з написання судових рішень у цивільному і кримінальному судочинстві. К.: Ваіте, 2016. 206 с.
3. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Зразки. Роз'яснення: наук.-практ. посібник / колектив авторів ; за заг. ред. М. А. Погорецького, О. П. Кучинської. К. : Юрінком Інтер, 2015. 560 с.
4. Прохоров П. А. Порядок ухвалення судових рішень у цивільному процесі України. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 234 с.
5. Денисенко Л., Сироїд О., Фадєєва І., Шаповалова О. БУТИ СУДДЕЮ. Київ, 2015. 216 с.

6. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: Науково-методичний посібник для суддів. 3-тє вид., допов. К.: ВАІТЕ, 2020. 276 с.
7. Кабиш О.О. Українська мова в судово-процесуальній сфері : навч.-практ. посіб. К.: Алерта, 2019. 110 с.
8. Зінченко О. В., Курій Н. М., Лічман Л. Г., Малєєв А. Ю., Панченко О. О., Шамрай О. В., Кравчук О. В. Навчально-методичний посібник для кандидатів на посаду судді та суддів «Управління часом у суддівській діяльності». К.: ТОВ «Фарбований лист», 2016. - 53 с.
9. Джеремі Макбрайд. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
10. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
11. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя» К.: ВАІТЕ, 2017. 92 с.
12. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві» К.: ВАІТЕ, 2016. 68 с.

III. Додаткова література:

1. Березюк В.В. Співвідношення засад гласності та фіксування судового провадження. *Питання боротьби зі злочинністю*. Харків : Право, 2020. № 40. 156 с.
2. Берестова І. Конституційний суд України в системі юрисдикційних органів: загальні положення. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С. 154–159.

3. Гуменний О. Правосуддя як основна функція судової влади. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2018. № 20. С. 30–33.
4. Костюк Л.М. Теоретико-правові засади нормативного тлумачення: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Івано-Франківськ 2017. 221 с.
5. Косяк Н. В. Судове рішення та рішення суду: співвідношення понять. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2019 № 38. С. 32-35.
6. Мазниця А.А. Судове тлумачення законодавства України: проблеми теорії та практики. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 3. С. 47–50.
7. Принципи судочинства в Україні та проблеми їх реалізації судами: колект. монограф; за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. О. В. Кириченка. Дніпро: ЛІРА, 2022. 289 с.
8. Саміло Г.О. Проблеми тлумачення правових норм. Запоріжжя: ЗНТУ, 2017. 144 с.
9. Тихий В. Захист конституційних прав і свобод Конституційним Судом України за зверненнями фізичних та юридичних осіб. *Вісник Конституційного Суду України*. 2019. № 2. С. 67–71.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2 (2 год.)

Якісні характеристики судового рішення та їх основні критерії.

Перелік питань, які виносяться на обговорення:

1. Вимоги, яким має відповідати судове рішення як акт правосуддя.
2. Вимоги до судового рішення як до процесуального документу.
3. Міжнародні стандарти, що регламентують питання забезпечення законності, обґрунтованості та справедливості судового рішення.

Комплексна характеристика судового рішення та кожного з його видів зокрема визначається арсеналом властивостей, які у тісному

взаємозв'язку відображають якісне визначення кожного процесуального акту органу судової влади в системі процесуальних рішень.

У процесі підготовки до семінарського заняття студенти повинні окреслити коло вимог, яким повинно відповідати судове рішення як акт правосуддя та як процесуальний документ. Окрему увагу слід звернути на дотримання міжнародних стандартів, що регламентують питання забезпечення законності, обґрунтованості та справедливості судового рішення.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке законність та обґрунтованість судового рішення?
2. Яке судове рішення можна назвати вмотивованим?
3. Яку роль відіграє предмет доказування у процесі ухвалення судового рішення?
4. Що таке форма судового рішення? І чи встановлюється вона законодавством?
5. Назвіть етичні стандарти ухвалення судового рішення.

Практичні завдання:

1. Схематично зобразити зовнішні та внутрішні властивості судового рішення.
2. Письмово роз'яснити, що таке «вмотивованість» судового рішення.
3. Схематично зобразити структуру судових рішень у різних видах судочинства.
4. Назвати міжнародні документи, що закріплюють вимоги до судового рішення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I. Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 12.06.2023).
2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 04.11.1950 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 12.06.2023).
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 29.05.2023 р).
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 29.05.2023 р).
5. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 01.06.2023 р). ня: 28.05.2023 р).
6. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 02.06.2023 р).
6. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 12.06.2023).
7. Про затвердження Кодексу суддівської етики: Рішення XI чергового з'їзду суддів України від 22.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text> (дата звернення: 12.06.2023).

II. Підручники та навчальні посібники:

1. Куйбіда Р., Сироїд О. ПОСІБНИК ІЗ НАПИСАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ. К.: 2016. 226 с.
2. Посібник з написання судових рішень у цивільному і кримінальному судочинстві. К.: Ваіте, 2016. 206 с.

3. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Зразки. Роз'яснення: наук.-практ. посібник / колектив авторів ; за заг. ред. М. А. Погорецького, О. П. Кучинської. К. : Юрінком Інтер, 2015. 560 с.
4. Прохоров П. А. Порядок ухвалення судових рішень у цивільному процесі України. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 234 с.
5. Денисенко Л., Сироїд О., Фадєєва І., Шаповалова О. БУТИ СУДДЕЮ. Київ, 2015. 216 с.
6. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: Науково-методичний посібник для суддів. 3-тє вид., допов. К.: ВАІТЕ, 2020. 276 с.
7. Кабиш О.О. Українська мова в судово-процесуальній сфері : навч.-практ. посіб. К.: Алерта, 2019. 110 с.
8. Зінченко О. В., Курій Н. М., Лічман Л. Г., Малєєв А. Ю., Панченко О. О., Шамрай О. В., Кравчук О. В. Навчально-методичний посібник для кандидатів на посаду судді та суддів «Управління часом у суддівській діяльності». К.: ТОВ «Фарбований лист», 2016. - 53 с.
9. Джеремі Макбрайд. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
10. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
11. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя» К.: ВАІТЕ, 2017. 92 с.
12. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики

Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві» К.: ВАІТЕ, 2016. 68 с.

III. Додаткова література:

1. Берназюк Я.О. Особливості забезпечення єдності судової практики та відступу від правових позицій Верховного суду. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2020. Т. 2. № 90. С. 77-89.
2. Савчин Н.М., Бобрик В.І. Процесуально-правова природа судових помилок у цивільному судочинстві України: монографія. Чернівці: Місто, 2017. 180 с
3. Пометун І. Суддівський розсуд. *Конституційно-правові доктрини у судовій діяльності: Збірка тез круглого столу*. 10 грудня 2021 р. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків: ТОВ Видавництво «Права людини», 2021. С. 70-71.
4. Берназюк Я.О. Категорія «якість закону» як складова принципу верховенства права та гарантія застосування судом найбільш сприятливого для особи тлумачення закону. *Судово-юридична газета*. 2020. URL: bit.ly/2IPqO65.
5. Гуйван П.Д. Сутність принципу ефективності права. Часовий аспект. *Вісник Національного технічного університету України. «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2018. № 3. С. 111-116.
6. Кернякевич-Танасійчук Ю.В. До питання законодавчого закріплення права на справедливий суд. *Актуальні проблеми судового права : матеріали міжнар. конф.* (Харків, 23 квіт. 2021 р.) / редкол.: Л. М. Москвич та ін. Харків : Право, 2021. С. 43-45.
7. Кернякевич-Танасійчук Ю. В., Шинкарук Я. І. Етичні стандарти прийняття судових рішень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 584-586.

8. Миронюк Р. В. Особливості судового розгляду окремих категорій адміністративних справ. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 352 с.
9. Шутенко О.В. Достовірність та достатність доказів в системі проблематики релевантності судового рішення: *Закарпатські правові читання*: Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, 19-21 квітня 2018 р., Ужгород: Ужгородський національний університет, 2018. Т. 1. С. 277-281. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/20214>
10. Бабанли Р. Критерії релевантного застосування практики ЄСПЛ та зведений огляд судових рішень. Інформаційне агентство ADVOKAT POST: Адвокатура, Новини, Судова Влада. 2022. URL: <https://advokatpost.com/kryterii-relevantnoho-zastosuvannia-praktykyiespl-ta-zvedenyj-ohliad-sudovykh-rishen-rasim-babanly/>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3 (2 год.)

Підготовка до написання судового рішення.

Перелік питань, які виносяться на обговорення:

- 1.Збір інформації.
- 2.Побудова аргументів та мотивування позиції суду.
- 3.Стиль рішення.
4. Специфіка написання судових рішень у різних категоріях справ.

Підготовка до написання судового рішення – багатоетапна процедура, яку потрібно розпочинати завчасно – ще до розгляду справи в судовому засіданні, з моменту отримання суддею матеріалів для розгляду.

Повна, правильна та вчасна «первинна» кваліфікація предмету судового розгляду та предмету доказування є необхідною запорукою ухвалення законного, обґрунтованого та вмотивованого судового рішення. Визначення норм матеріального права, що підлягають застосуванню у конкретній справі,

має здійснюватися суддею з урахуванням ієрархії чинних нормативно-правових актів, положень Конституції України, міжнародних нормативно-правових актів, правових позицій, висловлених у своїх рішеннях Верховним Судом, Конституційним Судом України, ЄСПЛ. При підготовці до заняття студентам варто також зосередитися на особливостях написання судових рішень у різних категоріях справ.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке «активна роль суду» у процесі доказування і для яких видів (форм судочинства) вона характерна?
2. Яке значення мають норми Конституції України при написанні судового рішення?
3. Назвіть елементи юридичної техніки, які слід застосовувати при підготовці судового рішення.
4. Що таке «індивідуальний стиль» судді при написанні судового рішення?

Практичні завдання:

1. Визначити роль суду у процесі доказування у різних видах (формах судочинства).
2. Схематично зобразити джерела, що варто використовувати при написанні судового рішення?
3. Визначити місце судової практики, у тому числі рішень ЄСПЛ у процесі написання судового рішення.
4. У наведеному фрагменті виявити слова, які підкреслюють власний стиль автора рішення:

Суд зазначає, що судове рішення про скасування постанови від 20.05.2009 року, прийнятої в.о. начальника відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України М-м І.І., про відмову у задоволенні скарги П-ної Л.Л. на постанову від

20.12.2007 року про закінчення виконавчого провадження, ніяким чином не може призвести до захисту прав позивачки і не вплине на обсяг її прав у виконавчому провадженні ВП № 4529908, адже сама постанова від 20.12.2007 року про закінчення виконавчого провадження не є предметом розгляду у цій справі. Суд зазначає, що пред'явлення множинних позовів, дроблення позовних вимог, пред'явлення позовів з похідними вимогами є елементами недобросовісного використання процесуальних прав, що не збігається з метою адміністративного судочинства. Крім того, суд наголошує на тому, що рішення суду має бути дієвим і досягати мети – захисту прав особи. Ілюзорні позови заради судового процесу не допускаються і в адміністративних судах не повинні розглядатися.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I. Нормативно-правові акти та акти органів судової влади:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 12.06.2023).
2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 04.11.1950 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 12.06.2023).
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 29.05.2023 р).
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 29.05.2023 р).
5. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 01.06.2023 р). ня: 28.05.2023 р).

6. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 02.06.2023 р).
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 12.06.2023).
8. Про затвердження Кодексу суддівської етики: Рішення XI чергового з'їзду суддів України від 22.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text> (дата звернення: 12.06.2023).
9. РІШЕННЯ ЩОДО УКРАЇНИ, ВИНЕСЕНІ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ. URL: <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini> (дата звернення: 02.06.2023 р).

II. Підручники та навчальні посібники:

1. Куйбіда Р., Сироїд О. ПОСІБНИК ІЗ НАПИСАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ. К.: 2016. 226 с.
2. Посібник з написання судових рішень у цивільному і кримінальному судочинстві. К.: Ваіте, 2016. 206 с.
3. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Зразки. Роз'яснення: наук.-практ. посібник / колектив авторів ; за заг. ред. М. А. Погорецького, О. П. Кучинської. К. : Юрінком Інтер, 2015. 560 с.
4. Прохоров П. А. Порядок ухвалення судових рішень у цивільному процесі України. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 234 с.
5. Денисенко Л., Сироїд О., Фадєєва І., Шаповалова О. БУТИ СУДДЕЮ. Київ, 2015. 216 с.
6. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: Науково-методичний посібник для суддів. 3-тє вид., допов. К.: ВАІТЕ, 2020. 276 с.

7. Кабиш О.О. Українська мова в судово-процесуальній сфері : навч.-практ. посіб. К.: Алерта, 2019. 110 с.
8. Зінченко О. В., Курій Н. М., Лічман Л. Г., Малєєв А. Ю., Панченко О. О., Шамрай О. В., Кравчук О. В. Навчально-методичний посібник для кандидатів на посаду судді та суддів «Управління часом у суддівській діяльності». К.: ТОВ «Фарбований лист», 2016. - 53 с.
9. Джеремі Макбрайд. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
10. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
11. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя» К.: ВАІТЕ, 2017. 92 с.
12. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві» К.: ВАІТЕ, 2016. 68 с.

III. Додаткова література:

1. Байрачна Л. К. Притягнення до відповідальності Голови Конституційного суду України: критичний огляд. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 16 жовтня 2020 р.)*. Київ: Видавництво ВАІТЕ, 2020. 356 с. URL: <https://law.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/Zbirnyk-16.10.20.pdf>.
2. Загурський О. Б. Судові дебати – важлива та необхідна стадія судового розгляду. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*

: збірник наукових статей викладачів юридичного факультету. № 8. Івано-Франківськ, 2022. С. 197–201.

3. Кернякевич-Танасійчук Ю. В., Шинкарук Я. І. Етичні стандарти прийняття судових рішень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 584-586.

4. Кібенко О. Нові підходи Великої Палати Верховного Суду до забезпечення єдності судової практики. URL://sud.ua/ru/news/blog/129294-novi-pidkhodi-velikoyi-palati-verkhovnogo-sudu-do-zabezpechennya-yednosti-sudovoyi-praktiki?fbclid=IwAR0nUPg6D9yYZYL0Xmr2MC6kWXThsZ6ISFSStEOUUqCAIKo9qooGyFTmKJEE.

5. Москвич Л. М. Ефективність судової системи: концептуальний аналіз : Монографія. Харків : Видавництво «ФІНН», 2018. 384 с.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ 4-5 (4 год.)

Судове рішення у цивільному процесі.

Перелік питань, які виносяться на обговорення:

1. Матеріально-правова та процесуально-правова класифікація судових рішень у цивільному судочинстві
2. Структура та зміст рішення суду.
3. Заочне рішення суду та його особливості.
4. Судовий наказ як різновид судового рішення.
5. Структура, зміст та процесуально-документальне оформлення ухвал у цивільному судочинстві.
6. Усунення недоліків судового рішення судом, що його ухвалив.

Інститут судового рішення як один з ключових інститутів цивільного процесуального права є досить широким за змістом, оскільки включає в себе весь масив актів суду, що ухвалюються протягом усього судового процесу на різних його стадіях та в межах різних судових процедур.

Ці процесуальні акти відрізняються між собою як за формою, так і за змістом, можуть мати різний предмет, цілі та різний вплив на суспільні відносини, що виникають між учасниками судового процесу. Під час підготовки до семінарських занять студентам слід з'ясувати відмінності між рішеннями суду у цивільному судочинстві, особливості їх форми та змісту, вимог щодо написання.

Питання для самоконтролю:

1. Які критерії класифікації судових рішень у цивільному судочинстві існують?
2. Чим відрізняються між собою рішення про визнання, рішення про присудження та рішення про перетворення?
3. Назвіть судові акти, спрямовані на усунення певних недоліків (дефектів) основного судового рішення по суті справи.
4. Що таке час і місце ухвалення судового рішення?
5. Перелічіть вимоги до змісту заочного рішення?
6. У чому проявляється подвійна природа судового наказу?

Практичні завдання:

1. Назвати основні відмінності між різними видами судових рішень у цивільному процесі.
2. Поміркувати: «Якщо між різновидами судових рішень стільки відмінностей, то чи є однаковими підходи до їх написання?»
3. Схематично зобразити ухвали суду I інстанції.
4. Скласти фабулу цивільної справи і відповідно до неї підготувати судові рішення (хоча б одну ухвалу щодо руху справи і одне рішення за результатами розгляду справи по суті).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I. Нормативно-правові акти та акти органів судової влади:

1. Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 23.12.2011 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014740-11#Text> (дата звернення: 28.05.2023 р).
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 28.05.2023 р).

II. Підручники та навчальні посібники:

1. Куйбіда Р., Сироїд О. ПОСІБНИК ІЗ НАПИСАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ. К.: 2016. 226 с.
2. Посібник з написання судових рішень у цивільному і кримінальному судочинстві. К.: Ваїте, 2016. 206 с.
3. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Зразки. Роз'яснення: наук.-практ. посібник / колектив авторів ; за заг. ред. М. А. Погорецького, О. П. Кучинської. К. : Юрінком Інтер, 2015. 560 с.
4. Прохоров П. А. Порядок ухвалення судових рішень у цивільному процесі України. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 234 с.
5. Денисенко Л., Сироїд О., Фадєєва І., Шаповалова О. БУТИ СУДДЕЮ. Київ, 2015. 216 с.
6. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: Науково-методичний посібник для суддів. 3-тє вид., допов. К.: ВАІТЕ, 2020. 276 с.
7. Кабиш О.О. Українська мова в судово-процесуальній сфері : навч.-практ. посіб. К.: Алерта, 2019. 110 с.
8. Зінченко О. В., Курій Н. М., Лічман Л. Г., Малєєв А. Ю., Панченко О. О., Шамрай О. В., Кравчук О. В. Навчально-методичний посібник для кандидатів

на посаду судді та суддів «Управління часом у суддівській діяльності». К.: ТОВ «Фарбований лист», 2016. - 53 с.

9. Джеремі Макбрайд. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.

10. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.

11. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя» К.: ВАІТЕ, 2017. 92 с.

12. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві» К.: ВАІТЕ, 2016. 68 с.

III. Додаткова література:

1. Андронов І. В. Зміст рішення суду як процесуального документа в цивільному процесі України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6. С. 42-45.

2. Андронов І. В. Поняття та види судових ухвал у цивільному процесі. *Право і суспільство*. 2017. № 5. С. 57-62.

3. Андронов І. В. Законна сила судової ухвали в цивільному судочинстві. *Часопис цивілістики*. 2017. № 27. С. 129-132.

4. Дорохіна Ю. А. Окрема ухвала суду як інструмент забезпечення законності: сутність, правові підстави, наслідки. *Вчені записки*. 2020. № 2. С. 65-69.

5. Морозова С. Окрема ухвала суду: нові підходи до правового регулювання у цивільному судочинстві. *Право України*. 2017. № 8. С. 65-75.

6. Пасайлюк І. Класифікація судових рішень у цивільному судочинстві України. *Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні:*

- матер. V Всеукр. наук.-практ. конференції (м. Львів, 10 грудня 2021 р.) Львів, 2021. С. 371-374.
7. Підченко Ю. О. Виправлення недоліків у судових рішеннях, ухвалених у справах окремого провадження. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. 2018. № 49. С. 143-146
8. Підченко Ю. О. Щодо видів судових рішень у справах окремого провадження. *Право і суспільство*. № 2. 2018. С. 34-40.
9. Прохоров П. А. Структура механізму ухвалення судових рішень у цивільному судочинстві. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 4. С. 211-217.
10. Резворович К. Р. Правова природа судової помилки у цивільному процесі. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 4. С. 99-102.
11. Сенік С. В. Форма, структура та зміст ухвал суду як судового акта в цивільному процесі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 43. С. 135-139.
12. Сенік С. В. Форма, структура та зміст рішення суду як судового акта у цивільному процесі України та країн ЄС. *Revista științifică internațională «Supremația dreptului»*. 2019. № 1. С. 151-158.
13. Татулич І. Ю. Умови ухвалення заочного рішення в цивільному судочинстві. *Судова влада в Україні та інших державах: історія та сучасність (аспекти права)*: матер. сьомої Всеукраїнської наук.-теорет. інтернет-конференції (м. Львів, 25 травня 2018 р.) Львів, 2018. С. 145-148.
14. Устюшенко С. Е. Додаткове рішення про судові витрати. *Правове життя сучасної України*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 травня 2020 р.) Одеса, 2020. С. 361-363.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ 6-7 (4 год.)

Судове рішення у кримінальному судочинстві.

Перелік питань, які виносяться на обговорення:

1. Види судових рішень у кримінальному процесі.
2. Структура та зміст обвинувального і виправдувального вироків, особливості їх викладення.
3. Окрема думка судді.
4. Структура, зміст та процесуальне оформлення ухвали суду.
5. Ухвала слідчого судді як особлива форма судового рішення.
6. Усунення недоліків судового рішення судом, що його ухвалив.

Судове рішення у кримінальному судочинстві – це узагальнююче поняття. У кримінальному провадженні немає такої назви судових рішень, як власне «рішення». Судове рішення у кримінальному судочинстві приймається у формі ухвали, постанови або вироку, які мають відповідати вимогам, передбаченим кримінальним процесуальним законодавством. У процесі підготовки до семінарських занять студентам слід з'ясувати особливості ухвалення судових рішень у кримінальному судочинстві, встановити вимоги до змісту та форми їх написання.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке «законність, обґрунтованість і вмотивованість» судового рішення у кримінальній справі?
2. У чому полягає роль суду у кримінальному провадженні?
3. Як класифікуються ухвали залежно від суб'єкта постановлення та стадії кримінального провадження?
4. Перелічіть особливості викладення обвинувального вироку.
5. Що таке окрема думка судді?

Практичні завдання:

1. Розмежувати поняття процесуальні рішення та судові рішення.
2. Схематично зобразити ухвали суду I інстанції.
3. Здійснити класифікацію ухвал слідчого судді за різними критеріями.
4. Скласти фабулу кримінальної справи і відповідно до неї підготувати судові рішення (хоча б одну ухвалу щодо руху справи і один вирок).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I. Нормативно-правові акти та акти органів судової влади:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 29.05.2023 р).
2. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.07.2017 р. № 570. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17#Text> (дата звернення: 28.05.2023 р).
3. Про практику винесення судами окремих ухвал (постанов) у кримінальних справах: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.03.2008 р. № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-08#Text> (дата звернення: 29.05.2023 р).

II. Підручники та навчальні посібники:

1. Куйбіда Р., Сироїд О. ПОСІБНИК ІЗ НАПИСАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ. К.: 2016. 226 с.
2. Посібник з написання судових рішень у цивільному і кримінальному судочинстві. К.: Ваїте, 2016. 206 с.
3. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Зразки. Роз'яснення: наук.-практ. посібник / колектив авторів ; за заг. ред. М. А. Погорецького, О. П. Кучинської. К. : Юрінком Інтер, 2015. 560 с.

4. Прохоров П. А. Порядок ухвалення судових рішень у цивільному процесі України. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 234 с.
5. Денисенко Л., Сироїд О., Фадєєва І., Шаповалова О. БУТИ СУДДЕЮ. Київ, 2015. 216 с.
6. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: Науково-методичний посібник для суддів. 3-тє вид., допов. К.: ВАІТЕ, 2020. 276 с.
7. Кабиш О.О. Українська мова в судово-процесуальній сфері : навч.-практ. посіб. К.: Алерта, 2019. 110 с.
8. Зінченко О. В., Курій Н. М., Лічман Л. Г., Малєєв А. Ю., Панченко О. О., Шамрай О. В., Кравчук О. В. Навчально-методичний посібник для кандидатів на посаду судді та суддів «Управління часом у суддівській діяльності». К.: ТОВ «Фарбований лист», 2016. - 53 с.
9. Джеремі Макбрайд. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
10. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
11. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя» К.: ВАІТЕ, 2017. 92 с.
12. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві» К.: ВАІТЕ, 2016. 68 с.

III. Додаткова література:

1. Бісюк О. С. Суб'єкти та умови викладу окремої думки у кримінальному судочинстві України. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 1. С. 265-269.
2. Гловюк І. В. Резолютивна частина ухвали слідчого судді та право на справедливий суд. *Практика Європейського суду з прав людини в діяльності органів прокуратури і суду: виклики та перспективи*: матер. І Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 13 червня 2018 р.). Київ, 2018. С. 40-44.
3. Гуртієва Л. М. Види судових рішень суду першої інстанції в кримінальному провадженні України. Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2018. С. 888-914.
4. Гуртієва Л. М. Види судових рішень за формою їх прийняття в кримінальному провадженні України. *Актуальні питання кримінального процесу, криміналістики та судової експертизи*: матер. міжвідом. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 листопада 2017 р.). Київ, 2017. С. 84-85.
5. Карпенко М. О. Рішення слідчого судді у кримінальному провадженні: окремі аспекти. *Форум права*. 2016. № 5. С. 53-57.
6. Красій М. О. Вирок з точки зору кримінально-правової, кримінальної процесуальної та кримінально-виконавчої політики. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2016. № 41. С. 69-81.
7. Льошенко О. Ю. Проблемні питання оскарження ухвал слідчого судді. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 1. С. 140-144.
8. Навроцька В. В. Окрема думка як одна з гарантій незалежності членів суддівської колегії та їх рівності при ухваленні рішень у кримінальному судочинстві. *Соціально-правові студії*. 2019. № 4. С. 94-103.
9. Пецентій О. А., Тимошенко, Ю. П. Виконання вироку суду та набрання ним законної сили. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 1. С. 346-348.
10. Пилипенко С. В. Щодо класифікації ухвал суду у кримінальному провадженні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 220-224.

11. Пилипенко С. В. Ухвала суду як акт правосуддя у кримінальному провадженні. *Правове життя сучасної України*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 травня 2020 р.) Одеса, 2020. С. 319-322.
12. Пожар В. Г., Мар'янова, С. С. Правова регламентація та новітні тенденції практики вдосконалення процесуальної форми ухвал суду апеляційної інстанції у кримінальному провадженні. *Київський часопис права*. 2023. № 1. С. 362-371.
13. Харковець Ю. М. Еволюція інституту судових рішень у кримінальному процесі України. *Право і суспільство*. 2017. № 1. С. 264-269.
14. Харковець Ю. М. Проголошення і роз'яснення судових рішень у кримінальному провадженні України. *Міжнародний юридичний вісник: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2016. № 2. С. 107-114.
15. Шумейко Д. О. Судові рішення у спеціальному кримінальному провадженні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 2. С. 309-312.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 8 (2 год.)

Судове рішення в адміністративному судочинстві.

Перелік питань, які виносяться на обговорення:

1. Поняття, ознаки та види судових рішень в адміністративних справах.
2. Порядок ухвалення судових рішень та вимоги, що ставляться до них.
3. Зміст судового рішення.
4. Проголошення та роз'яснення судового рішення.
5. Структура, зміст та процесуально-документальне оформлення ухвал в адміністративному судочинстві.
6. Усунення недоліків судового рішення судом, що його ухвалив.

Інститут судового рішення як один з центральних у системі адміністративного судочинства відіграє важливу роль у процесі досягнення завдань адміністративного судочинства, якими є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. У процесі підготовки до семінарського заняття студентам варто з'ясувати правову природу судових рішень в адміністративному судочинстві, здійснити їх класифікацію, встановити вимоги щодо змісту та форми їх ухвалення.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть питання, які вирішує суд під час прийняття рішень.
2. Перелічіть питання, які вирішує суд під час прийняття ухвал.
3. Визначте зміст резолютивної частини рішення суду.
4. Який порядок набрання законної сили рішення? Ухвали суду?
5. Який порядок роз'яснення рішення суду?

Практичні завдання:

1. Розв'язати задачу:

М. звернулася до суду з позовною заявою, в якій просила зобов'язати архітектурно-будівельну інспекцію розглянути її скаргу на дії працівника інспекції.

Суд розглянув справу в порядку спрощеного провадження й задовольнив вимоги позивачки.

Відповідач, отримавши копію рішення суду, звернув увагу на те, що в даному судовому рішенні відсутня описова частина, в якій окреслюються позовні вимоги, висвітлюється позиція відповідача, а також йдеться про досліджені судом докази.

Чи є підстави для оскарження рішення в апеляційному порядку? Відповідь обґрунтуйте.

2. Розв'язати задачу:

Суд прийняв рішення, яким задовольнив позовні вимоги позивача, однак у рішенні помилково вказав найменування відповідача. Позивач помітив помилку через 10 днів.

Що слід зробити позивачу?

3. Скласти фабулу адміністративної справи і відповідно до неї підготувати судові рішення (хоча б одну ухвалу щодо руху справи і одне рішення суду).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I. Нормативно-правові акти:

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 01.06.2023 р).

II. Підручники та навчальні посібники:

1. Куйбіда Р., Сироїд О. ПОСІБНИК ІЗ НАПИСАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ. К.: 2016. 226 с.
2. Посібник з написання судових рішень у цивільному і кримінальному судочинстві. К.: Ваїте, 2016. 206 с.
3. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Зразки. Роз'яснення: наук.-практ. посібник / колектив авторів ; за заг. ред. М. А. Погорецького, О. П. Кучинської. К. : Юрінком Інтер, 2015. 560 с.
4. Прохоров П. А. Порядок ухвалення судових рішень у цивільному процесі України. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 234 с.
5. Денисенко Л., Сироїд О., Фадєєва І., Шаповалова О. БУТИ СУДДЕЮ. Київ, 2015. 216 с.

6. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: Науково-методичний посібник для суддів. 3-тє вид., допов. К.: ВАІТЕ, 2020. 276 с.
7. Кабиш О.О. Українська мова в судово-процесуальній сфері : навч.-практ. посіб. К.: Алерта, 2019. 110 с.
8. Зінченко О. В., Курій Н. М., Лічман Л. Г., Малєєв А. Ю., Панченко О. О., Шамрай О. В., Кравчук О. В. Навчально-методичний посібник для кандидатів на посаду судді та суддів «Управління часом у суддівській діяльності». К.: ТОВ «Фарбований лист», 2016. - 53 с.
9. Джеремі Макбрайд. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
10. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
11. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя» К.: ВАІТЕ, 2017. 92 с.
12. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві» К.: ВАІТЕ, 2016. 68 с.

III. Додаткова література:

1. Боднар С. В. Характерні ознаки поняття «рішення адміністративного суду». *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. №. 37. С. 95-98.
2. Бояринцева М. Поняття та види судових рішень адміністративних судів. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 129-134.

3. Бризгалова А. І. Характеристика прийняття судового рішення в адміністративному судочинстві. *Судова апеляція*. 2016. № 1. С. 37-45.
4. Гаврік Р. О. До питання про поняття судового рішення в адміністративній справі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. № 5. С. 27-30.
5. Гошовський В. С. Виправлення описок в адміністративному судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. №. 37. С. 103-106.
6. Зеленов А. С. Обов'язковість судових рішень як принцип адміністративного судочинства. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 3. С. 167-174.
7. Кернякевич-Танасійчук Ю. В. Адміністративне судочинство: багатозначність поняття. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. Випуск 51. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2019. С. 118-127.
8. Мілієнко О. Проголошення судових рішень як складова принципу гласності і відкритості адміністративного судочинства. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2016. № 20. 70-74.
9. Мороз Ю. А. Вимоги до рішень адміністративного суду: польський та український досвід. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2019. № 2. С. 65-73.
10. Паленко Г. І., Савчук Є. Б. Зміст судового рішення в адміністративному судочинстві України. 2017. *Молодіжний науковий юридичний форум: матер. Всеукр. науково-практичної конференції до Дня науки (м. Київ, 18 травня 2017 р.)* Київ, 2017. С. 129-131.
11. Розум І. О. Судове рішення у справах адміністративної юрисдикції: спектральний аналіз дискусійних теоретичних аспектів сутності та правової природи. *Юридичний вісник*. 2017. № 3. С. 54-60.
12. Руденко О. А. Ухвала як об'єкт апеляційного оскарження в адміністративному судочинстві. *Європейський вибір України, розвиток науки*

та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) Одеса, 2022. С. 110-113.

13. Стафійчук К. В. Судові рішення суду касаційної інстанції в адміністративному судочинстві України. *Copernicus Political and Legal Studies*. 2022. № 3. С. 30-38.

13. Сусак М. С. Судові рішення адміністративного суду першої інстанції та процесуальний розсуд. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 41. С. 107-111.

14. Труш М. Порядок набрання законної сили судовими рішеннями в адміністративній справі та особливості їх виконання. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 11. С. 156-161.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 9 (2 год.)

Судове рішення в господарському судочинстві.

Перелік питань, які виносяться на обговорення:

1. Види судових рішень та їх значення.
2. Порядок ухвалення судових рішень. Вимоги, що пред'являються до судових рішень.
3. Зміст судового рішення
4. Законна сила судового рішення
5. Усунення недоліків винесеного рішення
6. Ухвали господарського суду.

Судові рішення – це правозастосовні акти, який у відповідній процесуальній формі закріплює висновок суду щодо вирішення певного юридичного питання в результаті здійснення правосуддя у господарських спорах, що носять державно-владний та обов'язковий характер. У процесі підготовки до семінарського заняття студентам слід з'ясувати особливості ухвалення судових рішень у господарському судочинстві, встановити вимоги до змісту та форми їх написання.

Питання для самоконтролю:

1. Які права має суд під час ухвалення судового рішення?
2. Яка структура судового рішення? Ухвали суду?
3. Здійсніть класифікацію мотивів судового рішення у господарському судочинстві.
4. Який порядок набрання чинності рішення суду?
5. Яким процесуальним актом завершується перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядку?

Практичні завдання:

1. Схематично зобразити види процесуальних документів, які є результатом діяльності суду.
2. Схематично зобразити засоби усунення недоліків рішення господарським судом, який його постановив.
3. Скласти фабулу господарської справи і відповідно до неї підготувати судові рішення (хоча б одну ухвалу щодо руху справи і одне рішення суду).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I. Нормативно-правові акти:

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 02.06.2023 р).
2. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 02.06.2023 р).

II. Підручники та навчальні посібники:

1. Куйбіда Р., Сироїд О. ПОСІБНИК ІЗ НАПИСАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ. К.: 2016. 226 с.
2. Посібник з написання судових рішень у цивільному і кримінальному судочинстві. К.: Ваіте, 2016. 206 с.
3. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Зразки. Роз'яснення: наук.-практ. посібник / колектив авторів ; за заг. ред. М. А. Погорецького, О. П. Кучинської. К. : Юрінком Інтер, 2015. 560 с.
4. Прохоров П. А. Порядок ухвалення судових рішень у цивільному процесі України. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 234 с.
5. Денисенко Л., Сироїд О., Фадєєва І., Шаповалова О. БУТИ СУДДЕЮ. Київ, 2015. 216 с.
6. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: Науково-методичний посібник для суддів. 3-тє вид., допов. К.: ВАІТЕ, 2020. 276 с.
7. Кабиш О.О. Українська мова в судово-процесуальній сфері : навч.-практ. посіб. К.: Алерта, 2019. 110 с.
8. Зінченко О. В., Курій Н. М., Лічман Л. Г., Малєєв А. Ю., Панченко О. О., Шамрай О. В., Кравчук О. В. Навчально-методичний посібник для кандидатів на посаду судді та суддів «Управління часом у суддівській діяльності». К.: ТОВ «Фарбований лист», 2016. - 53 с.

9. Джеремі Макбрайд. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
10. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
11. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя» К.: ВАІТЕ, 2017. 92 с.
12. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві» К.: ВАІТЕ, 2016. 68 с.

III. Додаткова література:

1. Антоненко І. О., Вербенець А. С., Кучинська, В. В., Шевченко, С. К. та ін. Актуальні проблеми помилок у судових рішеннях господарських судів України. *Current issues of science and integrated technologies: Proceedings of the I International Scientific and Practical Conference (Milan, Italy, January 10 - 13 2023)*. С. 208-211.
2. Бутирська І. А. Окремі аспекти постановлення ухвал у господарському судочинстві. *Приватно-правові та публічно-правові відносини: проблеми теорії та практики: матер. Міжнар. конф. (м. Маріуполь, 24 вересня 2021 р.)* Маріуполь, 2021. С. 168-170.
3. Косяк Н. В. Судове рішення та рішення суду: співвідношення понять. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 38. С. 32-35.
4. Мелех Л. В., Візняк О. В. Специфіка правового режиму судового рішення у господарському процесі. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 2. С. 115-122.

5. Пільков К. М. Принцип *res judicata* у практиці Верховного Суду з розгляду господарських справ. *Приватне право і підприємництво*. 2022. № 21. С. 69-85.
6. Сарнавський М. Ухвала як об'єкт апеляційного оскарження в господарському судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 2. С. 65-69.
7. Серебрякова Ю. О. Окремі аспекти виконання ухвал господарського суду про забезпечення позову. *Господарське право та процес в умовах трансформації суспільних відносин*: матер. III Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Кривий Ріг, 25 вересня 2020 р.) Кривий Ріг, 2020. С. 230-233.
8. Федорова Т. С. Форми судового контролю в господарському судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. 2017. № 47. С. 37-41.
9. Черкез Д. Л. Поняття мотивування судового рішення у господарському судочинстві. *Юридичні науки: проблеми та перспективи*: матер. Міжнар. наук.-практ. конференції, (м. Запоріжжя, 24-25 червня 2022 р.) Запоріжжя, 2022. С. 54-59.
10. Черкез Д. Л. Юридична аргументація судового рішення у господарському судочинстві: історичний аспект. *Правові новели*. 2022. № 16. С. 10-22.

СЕМІНАРСЬКІ (ПРАКТИЧНІ) ЗАНЯТТЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1 (2 год.)

Поняття та правова природа судового рішення.

Перелік питань, які виносяться на обговорення:

1. Судове рішення: багатоаспектний характер.
2. Мета та основні цілі судового рішення.
3. Адресати судового рішення.
4. Класифікація судових рішень у різних видах (формах) судочинства.

Судове рішення як акт правосуддя, будучи одним з найголовніших інститутів усіх без винятку процесуальних галузей права характеризується багатогранною правовою природою та широким змістом. Крім питань змісту, мети та основних цілей судового рішення, студенти повинні з'ясувати коло адресатів судового рішення, а також здійснити класифікацію судових рішень у різних видах (формах) судочинства.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте багатоаспектний характер судового рішення.
2. Встановіть співвідношення між «рішенням суду» та «судовим рішенням».
3. Перелічіть критерії для класифікації судових рішень.
4. Назвіть адресатів судового рішення.

Практичні завдання:

1. Встановити співвідношення між поняттями «судове рішення», «рішення суду», «вирок», «постанова», «ухвала»?

2. Перелічити, закріплені у Конституції України та процесуальних кодексах України статті, у тексті яких вживається термін «судове рішення», «рішення суду».

3. Схематично зобразити суб'єктів ухвалення судових рішень та адресатів судового рішення.

4. Проаналізувати, чим відрізняються два фрагменти. Який з них більше відповідає очікуванням сторони і чому?

<p>Позивач посилається на незаконність постанови про накладення на нього штрафу за невиконання вимог державного виконавця, оскільки вона не затверджена начальником органу державної виконавчої служби.</p> <p>У ст. 19 Закону України «Про виконавче провадження» встановлено вимоги до виконавчого документа. Зазначеною статтею також передбачено, що законом можуть бути встановлені інші додаткові вимоги до виконавчих документів.</p> <p>Разом з цим, ст. 19 Закону України «Про виконавче провадження» не передбачає, що постанова про накладення штрафу повинна бути затверджена на-</p>	<p>Позивач посилається на незаконність постанови про накладення на нього штрафу за невиконання вимог державного виконавця, оскільки вона не затверджена начальником органу державної виконавчої служби.</p> <p>Суд погоджується з позивачем, що така вимога встановлена законодавством, а саме – Додатком №24 до Інструкції про проведення виконавчих дій, затвердженої Наказом Міністерства юстиції України. Водночас постанова державного виконавця про накладення штрафу є виконавчим документом. Вимоги до виконавчих документів містить ст. 19 Закону України</p>
---	---

<p>чальником органу державної виконавчої служби, це передбачено лише Додатком №24 до Інструкції про проведення виконавчих дій, затвердженої Наказом Міністерства юстиції України, який є підзаконним нормативно-правовим актом, у зв'язку з чим судом до уваги не може бути узятим.</p>	<p>«Про виконавче провадження», але вона не передбачає необхідності затвердження постанови керівником органу. Згідно із зазначеною статтею, інші додаткові вимоги до виконавчих документів можуть бути встановлені законом. Закон не містить вимог щодо затвердження постанови державного виконавця про накладення штрафу керівником відповідного органу, а Інструкція про проведення виконавчих дій є підзаконним нормативно-правовим актом. Тому суд не може взяти до уваги аргумент позивача, оскільки застосування підзаконного правового акта у цій ситуації привело б до порушення закону, що має вищу юридичну силу порівняно з підзаконним актом.</p>
---	---

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I. Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 12.06.2023).

2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 29.05.2023 р).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 29.05.2023 р).
4. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 01.06.2023 р). ня: 28.05.2023 р).
5. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 02.06.2023 р).
6. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 12.06.2023).

II. Підручники та навчальні посібники:

1. Куйбіда Р., Сироїд О. ПОСІБНИК ІЗ НАПИСАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ. К.: 2016. 226 с.
2. Посібник з написання судових рішень у цивільному і кримінальному судочинстві. К.: Ваїте, 2016. 206 с.
3. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Зразки. Роз'яснення: наук.-практ. посібник / колектив авторів ; за заг. ред. М. А. Погорецького, О. П. Кучинської. К. : Юрінком Інтер, 2015. 560 с.
4. Прохоров П. А. Порядок ухвалення судових рішень у цивільному процесі України. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 234 с.
5. Денисенко Л., Сироїд О., Фадєєва І., Шаповалова О. БУТИ СУДДЕЮ. Київ, 2015. 216 с.

6. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: Науково-методичний посібник для суддів. 3-тє вид., допов. К.: ВАІТЕ, 2020. 276 с.
7. Кабиш О.О. Українська мова в судово-процесуальній сфері : навч.-практ. посіб. К.: Алерта, 2019. 110 с.
8. Зінченко О. В., Курій Н. М., Лічман Л. Г., Малєєв А. Ю., Панченко О. О., Шамрай О. В., Кравчук О. В. Навчально-методичний посібник для кандидатів на посаду судді та суддів «Управління часом у суддівській діяльності». К.: ТОВ «Фарбований лист», 2016. - 53 с.
9. Джеремі Макбрайд. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
10. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
11. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя» К.: ВАІТЕ, 2017. 92 с.
12. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві» К.: ВАІТЕ, 2016. 68 с.

III. Додаткова література:

1. Березюк В.В. Співвідношення засад гласності та фіксування судового провадження. *Питання боротьби зі злочинністю*. Харків : Право, 2020. № 40. 156 с.
2. Берестова І. Конституційний суд України в системі юрисдикційних органів: загальні положення. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С. 154–159.

3. Гуменний О. Правосуддя як основна функція судової влади. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2018. № 20. С. 30–33.
4. Костюк Л.М. Теоретико-правові засади нормативного тлумачення: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Івано-Франківськ 2017. 221 с.
5. Косяк Н. В. Судове рішення та рішення суду: співвідношення понять. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2019 № 38. С. 32-35.
6. Мазниця А.А. Судове тлумачення законодавства України: проблеми теорії та практики. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 3. С. 47–50.
7. Принципи судочинства в Україні та проблеми їх реалізації судами: колект. монограф; за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. О. В. Кириченка. Дніпро: ЛІРА, 2022. 289 с.
8. Саміло Г.О. Проблеми тлумачення правових норм. Запоріжжя: ЗНТУ, 2017. 144 с.
9. Тихий В. Захист конституційних прав і свобод Конституційним Судом України за зверненнями фізичних та юридичних осіб. *Вісник Конституційного Суду України*. 2019. № 2. С. 67–71.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2 (2 год.)

Підготовка до написання судового рішення.

Перелік питань, які виносяться на обговорення:

- 1.Збір інформації.
- 2.Побудова аргументів та мотивування позиції суду.
- 3.Стиль рішення.
4. Специфіка написання судових рішень у різних категоріях справ.

Підготовка до написання судового рішення – багатоетапна процедура, яку потрібно розпочинати завчасно – ще до розгляду справи в судовому засіданні, з моменту отримання суддею матеріалів для розгляду.

Повна, правильна та вчасна «первинна» кваліфікація предмету судового розгляду та предмету доказування є необхідною запорукою ухвалення законного, обґрунтованого та вмотивованого судового рішення. Визначення норм матеріального права, що підлягають застосуванню у конкретній справі, має здійснюватися суддею з урахуванням ієрархії чинних нормативно-правових актів, положень Конституції України, міжнародних нормативно-правових актів, правових позицій, висловлених у своїх рішеннях Верховним Судом, Конституційним Судом України, ЄСПЛ. При підготовці до заняття студентам варто також зосередитися на особливостях написання судових рішень у різних категоріях справ.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке «активна роль суду» у процесі доказування і для яких видів (форм судочинства) вона характерна?
2. Яке значення мають норми Конституції України при написанні судового рішення?
3. Назвіть елементи юридичної техніки, які слід застосовувати при підготовці судового рішення.
4. Що таке «індивідуальний стиль» судді при написанні судового рішення?

Практичні завдання:

1. Визначити роль суду у процесі доказування у різних видах (формах судочинства).
2. Схематично зобразити джерела, що варто використовувати при написанні судового рішення?

3. Визначити місце судової практики, у тому числі рішень ЄСПЛ у процесі написання судового рішення.
4. У наведеному фрагменті виявити слова, які підкреслюють власний стиль автора рішення:

Суд зазначає, що судове рішення про скасування постанови від 20.05.2009 року, прийнятої в.о. начальника відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України М-м І.І., про відмову у задоволенні скарги П-ної Л.Л. на постанову від 20.12.2007 року про закінчення виконавчого провадження, ніяким чином не може призвести до захисту прав позивачки і не вплине на обсяг її прав у виконавчому провадженні ВП № 4529908, адже сама постанова від 20.12.2007 року про закінчення виконавчого провадження не є предметом розгляду у цій справі. Суд зазначає, що пред'явлення множинних позовів, дроблення позовних вимог, пред'явлення позовів з похідними вимогами є елементами недобросовісного використання процесуальних прав, що не збігається з метою адміністративного судочинства. Крім того, суд наголошує на тому, що рішення суду має бути дієвим і досягати мети – захисту прав особи. Ілюзорні позови заради судового процесу не допускаються і в адміністративних судах не повинні розглядатися.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I. Нормативно-правові акти та акти органів судової влади:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 12.06.2023).
2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 04.11.1950 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 12.06.2023).

3. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 29.05.2023 р).
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 29.05.2023 р).
5. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 01.06.2023 р). ня: 28.05.2023 р).
6. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 02.06.2023 р).
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 12.06.2023).
8. Про затвердження Кодексу суддівської етики: Рішення XI чергового з'їзду суддів України від 22.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text> (дата звернення: 12.06.2023).
9. РІШЕННЯ ЩОДО УКРАЇНИ, ВИНЕСЕНІ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ. URL: <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini> (дата звернення: 02.06.2023 р).

II. Підручники та навчальні посібники:

1. Куйбіда Р., Сироїд О. ПОСІБНИК ІЗ НАПИСАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ. К.: 2016. 226 с.
2. Посібник з написання судових рішень у цивільному і кримінальному судочинстві. К.: Ваїте, 2016. 206 с.
3. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Зразки. Роз'яснення: наук.-практ. посібник / колектив авторів ; за заг. ред. М. А. Погорецького, О. П. Кучинської. К. : Юрінком Інтер, 2015. 560 с.

4. Прохоров П. А. Порядок ухвалення судових рішень у цивільному процесі України. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 234 с.
5. Денисенко Л., Сироїд О., Фадєєва І., Шаповалова О. БУТИ СУДДЕЮ. Київ, 2015. 216 с.
6. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: Науково-методичний посібник для суддів. 3-тє вид., допов. К.: ВАІТЕ, 2020. 276 с.
7. Кабиш О.О. Українська мова в судово-процесуальній сфері : навч.-практ. посіб. К.: Алерта, 2019. 110 с.
8. Зінченко О. В., Курій Н. М., Лічман Л. Г., Малєєв А. Ю., Панченко О. О., Шамрай О. В., Кравчук О. В. Навчально-методичний посібник для кандидатів на посаду судді та суддів «Управління часом у суддівській діяльності». К.: ТОВ «Фарбований лист», 2016. - 53 с.
9. Джеремі Макбрайд. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
10. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
11. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя» К.: ВАІТЕ, 2017. 92 с.
12. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві» К.: ВАІТЕ, 2016. 68 с.

III. Додаткова література:

1. Байрачна Л. К. Притягнення до відповідальності Голови Конституційного суду України: критичний огляд. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні*: Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 16 жовтня 2020 р.). Київ: Видавництво ВАІТЕ, 2020. 356 с. URL: <https://law.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/Zbirnyk-16.10.20.pdf>.
2. Загурський О. Б. Судові дебати – важлива та необхідна стадія судового розгляду. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України* : збірник наукових статей викладачів юридичного факультету. № 8. Івано-Франківськ, 2022. С. 197–201.
3. Кернякевич-Танасійчук Ю. В., Шинкарук Я. І. Етичні стандарти прийняття судових рішень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 584–586.
4. Кібенко О. Нові підходи Великої Палати Верховного Суду до забезпечення єдності судової практики. URL://sud.ua/ru/news/blog/129294-novi-pidkhodi-velikoyi-palati-verkhovnogo-sudu-do-zabezpechennya-yednosti-sudovoyi-praktiki?fbclid=IwAR0nUPg6D9yYZYL0Xmr2MC6kWXThsZ6ISFSstEOUUqCAIKo9qooGyFTmKJEE.
5. Москвич Л. М. Ефективність судової системи: концептуальний аналіз : Монографія. Харків : Видавництво «ФІНН», 2018. 384 с.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ 3 (2 год.)

Судове рішення у цивільному процесі.

Перелік питань, які виносяться на обговорення:

1. Матеріально-правова та процесуально-правова класифікація судових рішень у цивільному судочинстві.
2. Структура та зміст рішення суду.
3. Заочне рішення суду та його особливості.

4. Судовий наказ як різновид судового рішення.
5. Структура, зміст та процесуально-документальне оформлення ухвал у цивільному судочинстві.
6. Усунення недоліків судового рішення судом, що його ухвалив.

Інститут судового рішення як один з ключових інститутів цивільного процесуального права є досить широким за змістом, оскільки включає в себе весь масив актів суду, що ухвалюються протягом усього судового процесу на різних його стадіях та в межах різних судових процедур.

Ці процесуальні акти відрізняються між собою як за формою, так і за змістом, можуть мати різний предмет, цілі та різний вплив на суспільні відносини, що виникають між учасниками судового процесу. Під час підготовки до семінарських занять студентам слід з'ясувати відмінності між рішеннями суду у цивільному судочинстві, особливості їх форми та змісту, вимог щодо написання.

Питання для самоконтролю:

1. Які критерії класифікації судових рішень у цивільному судочинстві існують?
2. Чим відрізняються між собою рішення про визнання, рішення про присудження та рішення про перетворення?
3. Назвіть судові акти, спрямовані на усунення певних недоліків (дефектів) основного судового рішення по суті справи.
4. Що таке час і місце ухвалення судового рішення?
5. Перелічіть вимоги до змісту заочного рішення?
6. У чому проявляється подвійна природа судового наказу?

Практичні завдання:

1. Назвати основні відмінності між різними видами судових рішень у цивільному процесі.

2. Поміркувати: «Якщо між різновидами судових рішень стільки відмінностей, то чи є однаковими підходи до їх написання?»
3. Схематично зобразити ухвали суду I інстанції.
4. Скласти фабулу цивільної справи і відповідно до неї підготувати судові рішення (хоча б одну ухвалу щодо руху справи і одне рішення за результатами розгляду справи по суті).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I. Нормативно-правові акти та акти органів судової влади:

1. Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 23.12.2011 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014740-11#Text> (дата звернення: 28.05.2023 р).
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 28.05.2023 р).

II. Підручники та навчальні посібники:

1. Куйбіда Р., Сироїд О. ПОСІБНИК ІЗ НАПИСАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ. К.: 2016. 226 с.
2. Посібник з написання судових рішень у цивільному і кримінальному судочинстві. К.: Ваіте, 2016. 206 с.
3. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Зразки. Роз'яснення: наук.-практ. посібник / колектив авторів ; за заг. ред. М. А. Погорецького, О. П. Кучинської. К. : Юрінком Інтер, 2015. 560 с.
4. Прохоров П. А. Порядок ухвалення судових рішень у цивільному процесі України. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 234 с.

5. Денисенко Л., Сироїд О., Фадєєва І., Шаповалова О. БУТИ СУДДЕЮ. Київ, 2015. 216 с.
6. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: Науково-методичний посібник для суддів. 3-тє вид., допов. К.: ВАІТЕ, 2020. 276 с.
7. Кабиш О.О. Українська мова в судово-процесуальній сфері : навч.-практ. посіб. К.: Алерта, 2019. 110 с.
8. Зінченко О. В., Курій Н. М., Лічман Л. Г., Малєєв А. Ю., Панченко О. О., Шамрай О. В., Кравчук О. В. Навчально-методичний посібник для кандидатів на посаду судді та суддів «Управління часом у суддівській діяльності». К.: ТОВ «Фарбований лист», 2016. - 53 с.
9. Джеремі Макбрайд. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
10. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
11. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя» К.: ВАІТЕ, 2017. 92 с.
12. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві» К.: ВАІТЕ, 2016. 68 с.

III. Додаткова література:

1. Андронов І. В. Зміст рішення суду як процесуального документа в цивільному процесі України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6. С. 42-45.

2. Андронов І. В. Поняття та види судових ухвал у цивільному процесі. *Право і суспільство*. 2017. № 5. С. 57-62.
3. Андронов І. В. Законна сила судової ухвали в цивільному судочинстві. *Часопис цивілістики*. 2017. № 27. С. 129-132.
4. Дорохіна Ю. А. Окрема ухвала суду як інструмент забезпечення законності: сутність, правові підстави, наслідки. *Вчені записки*. 2020. № 2. С. 65-69.
5. Морозова С. Окрема ухвала суду: нові підходи до правового регулювання у цивільному судочинстві. *Право України*. 2017. № 8. С. 65-75.
6. Пасайлюк І. Класифікація судових рішень у цивільному судочинстві України. *Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні: матер. V Всеукр. наук.-практ. конференції (м. Львів, 10 грудня 2021 р.)* Львів, 2021. С. 371-374.
7. Підченко Ю. О. Виправлення недоліків у судових рішеннях, ухвалених у справах окремого провадження. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету*. 2018. № 49. С. 143-146
8. Підченко Ю. О. Щодо видів судових рішень у справах окремого провадження. *Право і суспільство*. № 2. 2018. С. 34-40.
9. Прохоров П. А. Структура механізму ухвалення судових рішень у цивільному судочинстві. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 4. С. 211-217.
10. Резворович К. Р. Правова природа судової помилки у цивільному процесі. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 4. С. 99-102.
11. Сеник С. В. Форма, структура та зміст ухвал суду як судового акта в цивільному процесі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 43. С. 135-139.
12. Сеник С. В. Форма, структура та зміст рішення суду як судового акта у цивільному процесі України та країн ЄС. *Revista științifică internațională «Supremația dreptului»*. 2019. № 1. С. 151-158.

13. Татулич І. Ю. Умови ухвалення заочного рішення в цивільному судочинстві. *Судова влада в Україні та інших державах: історія та сучасність (аспекти права)*: матер. сьомої Всеукраїнської наук.-теорет. інтернет-конференції (м. Львів, 25 травня 2018 р.) Львів, 2018. С. 145-148.

14. Устюшенко С. Е. Додаткове рішення про судові витрати. *Правове життя сучасної України*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 травня 2020 р.) Одеса, 2020. С. 361-363.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ 4 (2 год.)

Судове рішення у кримінальному судочинстві.

Перелік питань, які виносяться на обговорення:

1. Види судових рішень у кримінальному процесі.
2. Структура та зміст обвинувального і виправдувального вироків, особливості їх викладення.
3. Окрема думка судді.
4. Структура, зміст та процесуальне оформлення ухвали суду.
5. Ухвала слідчого судді як особлива форма судового рішення.
6. Усунення недоліків судового рішення судом, що його ухвалив.

Судове рішення у кримінальному судочинстві – це узагальнююче поняття. У кримінальному провадженні немає такої назви судових рішень, як власне «рішення». Судове рішення у кримінальному судочинстві приймається у формі ухвали, постанови або вироку, які мають відповідати вимогам, передбаченим кримінальним процесуальним законодавством. У процесі підготовки до семінарських занять студентам слід з'ясувати особливості ухвалення судових рішень у кримінальному судочинстві, встановити вимоги до змісту та форми їх написання.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке «законність, обґрунтованість і вмотивованість» судового рішення у кримінальній справі?
2. У чому полягає роль суду у кримінальному провадженні?
3. Як класифікуються ухвали залежно від суб'єкта постановлення та стадії кримінального провадження?
4. Перелічіть особливості викладення обвинувального вироку.
5. Що таке окрема думка судді?

Практичні завдання:

1. Розмежувати поняття процесуальні рішення та судові рішення.
2. Схематично зобразити ухвали суду I інстанції.
3. Здійснити класифікацію ухвал слідчого судді за різними критеріями.
4. Скласти фабулу кримінальної справи і відповідно до неї підготувати судові рішення (хоча б одну ухвалу щодо руху справи і один вирок).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**I. Нормативно-правові акти та акти органів судової влади:**

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 29.05.2023 р).
2. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.07.2017 р. № 570. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17#Text> (дата звернення: 28.05.2023 р).
3. Про практику винесення судами окремих ухвал (постанов) у кримінальних справах: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.03.2008 р. № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-08#Text> (дата звернення: 29.05.2023 р).

II. Підручники та навчальні посібники:

1. Куйбіда Р., Сироїд О. ПОСІБНИК ІЗ НАПИСАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ. К.: 2016. 226 с.
2. Посібник з написання судових рішень у цивільному і кримінальному судочинстві. К.: Ваїте, 2016. 206 с.
3. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Зразки. Роз'яснення: наук.-практ. посібник / колектив авторів ; за заг. ред. М. А. Погорецького, О. П. Кучинської. К. : Юрінком Інтер, 2015. 560 с.
4. Прохоров П. А. Порядок ухвалення судових рішень у цивільному процесі України. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 234 с.
5. Денисенко Л., Сироїд О., Фадєєва І., Шаповалова О. БУТИ СУДДЕЮ. Київ, 2015. 216 с.
6. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: Науково-методичний посібник для суддів. 3-тє вид., допов. К.: ВАІТЕ, 2020. 276 с.
7. Кабиш О.О. Українська мова в судово-процесуальній сфері : навч.-практ. посіб. К.: Алерта, 2019. 110 с.
8. Зінченко О. В., Курій Н. М., Лічман Л. Г., Малєєв А. Ю., Панченко О. О., Шамрай О. В., Кравчук О. В. Навчально-методичний посібник для кандидатів на посаду судді та суддів «Управління часом у суддівській діяльності». К.: ТОВ «Фарбований лист», 2016. - 53 с.
9. Джеремі Макбрайд. Європейська конвенція з прав людини та кримінальний процес. К.: «К.І.С.», 2010. 576 с.
10. Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя». К.: ВАІТЕ, 2017. 192 с.
11. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики

Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя» К.: ВАІТЕ, 2017. 92 с.

12. Збірка навчальних матеріалів курсу для учасників тренінгу «Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя в адміністративному судочинстві» К.: ВАІТЕ, 2016. 68 с.

III. Додаткова література:

1. Бісюк О. С. Суб'єкти та умови викладу окремої думки у кримінальному судочинстві України. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 1. С. 265-269.
2. Гловюк І. В. Резолютивна частина ухвали слідчого судді та право на справедливий суд. *Практика Європейського суду з прав людини в діяльності органів прокуратури і суду: виклики та перспективи*: матер. І Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 13 червня 2018 р.). Київ, 2018. С. 40-44.
3. Гуртієва Л. М. Види судових рішень суду першої інстанції в кримінальному провадженні України. *Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування: колективна монографія*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2018. С. 888-914.
4. Гуртієва Л. М. Види судових рішень за формою їх прийняття в кримінальному провадженні України. *Актуальні питання кримінального процесу, криміналістики та судової експертизи*: матер. міжвідом. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 листопада 2017 р.). Київ, 2017. С. 84-85.
5. Карпенко М. О. Рішення слідчого судді у кримінальному провадженні: окремі аспекти. *Форум права*. 2016. № 5. С. 53-57.
6. Красій М. О. Вирок з точки зору кримінально-правової, кримінальної процесуальної та кримінально-виконавчої політики. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2016. № 41. С. 69-81.
7. Льошенко О. Ю. Проблемні питання оскарження ухвал слідчого судді. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 1. С. 140-144.

8. Навроцька В. В. Окрема думка як одна з гарантій незалежності членів суддівської колегії та їх рівності при ухваленні рішень у кримінальному судочинстві. *Соціально-правові студії*. 2019. № 4. С. 94-103.
9. Пецентій О. А., Тимошенко, Ю. П. Виконання вироку суду та набрання ним законної сили. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 1. С. 346-348.
10. Пилипенко С. В. Щодо класифікації ухвал суду у кримінальному провадженні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 220-224.
11. Пилипенко С. В. Ухвала суду як акт правосуддя у кримінальному провадженні. *Правове життя сучасної України: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 травня 2020 р.)* Одеса, 2020. С. 319-322.
12. Пожар В. Г., Мар'янова, С. С. Правова регламентація та новітні тенденції практики вдосконалення процесуальної форми ухвал суду апеляційної інстанції у кримінальному провадженні. *Київський часопис права*. 2023. № 1. С. 362-371.
13. Харковець Ю. М. Еволюція інституту судових рішень у кримінальному процесі України. *Право і суспільство*. 2017. № 1. С. 264-269.
14. Харковець Ю. М. Проголошення і роз'яснення судових рішень у кримінальному провадженні України. *Міжнародний юридичний вісник: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2016. № 2. С. 107-114.
15. Шумейко Д. О. Судові рішення у спеціальному кримінальному провадженні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 2. С. 309-312.